

Nereden Bileceksin Şiir İncelemesi

– Afet Kırat · 14 Mayıs 2022

Nereden bileceksin bir şehrin koğuşunda
Yapayalnız kalmanın ne demek olduğunu
Ümit yeşerdiğini güneşin doğuşunda
Tedirgin çiçeklerin birden kaybolduğunu...
Nereden bileceksin ışısız bir odada
Hasbıhal edip durmak perilerle cinlerle
Denizin ortasında ağaçsız bir adada
Kanat açmak ne demek hayal güvercinlerle.
Nereden bileceksin nasıl sıkıldığımı
Hasretle yandığımı bir mektup cümlesine
Herkesten uzak kalıp hapse tıklandığımı
Artık kırıldığımı insanın cümlesine...

Şiir kişisi (şiiirin öznesi):

Şiir kişisi hakkında tek açıklama onun yabancı bir şehirde olduğudur; ama bu yaşadığı şehirde yabancılık hissettiğini de düşündürebilir.

Şiir kişinin seslendiği:

Şiir kişisi hayali birine seslenir gibidir. “Hasbıhal edip durmak perilerle, cinlerle” açıklaması ise ilginçtir.

Şairler bazen anlam için yön okları kullanır bazen de bilerek oklarını farklı yöne çevirirler.

Zihniyet:

Cinlerle, perilerle konuşmak bir inancın sonucu değil, dil kültürünün yansımalarıdır.

Konu:

Sosyal varlık olan bir insanın yalnızlığından bahsediyor.

Tema (ana duygu):

Yalnızlık duygusu.

Şiirdeki diğer duygular: Ümit, tedirginlik, sıkılma, özgür olmak, hasret çekmek, kırgınlık, hatırlanmak.

Yer:

Her ne kadar birinci birimde “koğuş”, ikinci birimde “oda”, üçüncü birimde “hapis” sözcükleri geçse de yer tam olarak belirtilmemiştir. Ceza evi koğuşu, nezarethane, hastane odası, mecazen ise ev olabilir. “Herkesten uzak kalıp hapse tıklandığımı” dizesindeki hapse tıkmakla ilgili olarak ise: Dil kültürümüzde, hapsedilmekten hapse tıkmak deyimi yapılmıştır, oradan benzetme yoluyla da eve tıkmak deyimi yapılmıştır; şair burada belki de eve tıkmayı yeniden hapse tıkmaya benzetmiştir.

Zaman:

Şiirin ilginçliklerinden biri de zamanıdır; çünkü üç kıtalık şiirin bütününde sadece bir tane çekimli eylem (fiil) kullanılmıştır: “Bileceksin” (Gelecek zaman). Fiil köklü sözcükler ad (isim) ya da belirteç (zarf) durumuna dönüştürülmüştür. Bulunduğu ortamla ilgili başka çekimli eylemlerin olmaması, zamanın

durduğunu, adeta geçmediğini de göstermesi açısından ilginçtir.

İmgeler:

Tedirgin çiçekler: Bulunduğu yerden çıkma isteği, yalnızlıktan kurtulma hayali/umudu.

Hayal güvercinleri: Sıfat tamlaması olarak algılanmaya müsait olsa da hayal[-in] güvercini belirtisiz ad tamlamasıdır.

Mektup cümlesine yanmak: Mektubun ucunu yakmayı da çağrışırsa da yalnızlığın derinliğine işaret ediyor.

İnsanın cümlesine kırılmak: Bütün insanlara kırılmak gibi algılansa da insanlık bu mu der gibi kırılmak. İnsanlara ait sözlere tanımlara bile kırgın olduğunu da düşündürebilir.

Edebi sanatlar:

İstifham (soru sorma):

“Nereden bileceksin” ile başlayan dizelerde.

Eğretileme (istiare):

“Ümidin yeşermesi;

Tekrar (tekrar):

“Nereden bileceksin”.

Kişileştirme (Teşhis):

Tedirgin çiçekler.

Mecazı mürsel:

“Kanat açmak”;

Cinas:

Şiirin bütün dizelerinde cinas kullanılması bu şiirin bir başka ilginç yönüdür. “koğuşunda, doğuşunda; odada, adada; sıkıldığımı, tıkıldığımı” uyaklarında lahik cinas; “olduğunu, kaybolduğunu; cinlerle, güvercinlerle” uyaklarında nakıs cinas; final bölümünde ise “mektup cümlesine, insanın cümlesine” tam cinastır.

Yapı: Nereden Bileceksin, dörder dizeden oluşan üç birimlik bir şiirdir. Birimler arasında çok yönlü ilişkiler vardır. İlk birimde uzamdaki (mekân) duygu, ikinci birimde yalnızlık ve özgürlük hayali, üçüncü birimde hatırlanma isteği dile getirilmiştir.

Ahenk:

Ahenk hem 7+7 duraklı hece ölçüsüyle, hem çapraz uyaklarla, hem “Nereden bileceksin” sözcük grubunun tekrarıyla hem (aynı ekin tekrarıyla -dığımı (-diğimi), hem de aynı ünlü ve ünsüzlerin tekrarıyla, örneğin: [“Tedirgin çiçeklerin birden...” (e, i; r)] ahenk sağlanmıştır.

Ek bilgi:

Kimilerine göre saf şiirde ahenk ön plandadır, Yahya Kemal’de olduğu gibi. Kimilerine göre şiir müziğe daha yakındır, Ahmet Haşim’de olduğu gibi. Kimilerine göre anlam daha da ötelenmeli hatta şiirin sesi bile olabildiğince kısılmalıdır, Hilmi Yavuz’da olduğu gibi.

Afet Kırat anlamı ötelemez ama ahengi şiirin önüne geçirir. Kırat’ın sanatlı bağdaştırmaları/ imgeleri anlaşılırdır; başlı başına bir tez konusu olacak zenginlikte ve orijinalliktedir. Editör: U.Y.